BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

WARSZAWA

PRZEGLĄD MIESIĘCZNY

Nr. 12 GRUDZIEŃ, 1931. ROK VI.

POŁOŻENIE GOSPODARCZE W LISTOPADZIE 1931 R.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Pomyślnym objawem w kształtowaniu się położenia gospodarczego Polski w listopadzie było pewne uniezależnienie się polskiego rynku pieniężnego i rynku zbożowego od ujemnych wpływów konjunktury ogólno-światowej. Natomiast pogorszenie się międzynarodowej sytuacji gospodarczej dało się odczuć w handlu zagranicznym Polski, gdyż ograniczenia dewizowe i przywozowe, zaprowadzone przez szereg państw utrudniają coraz bardziej zbyt artykułów eksportowych Polski. Bilans handlowy wykazuje jednak nadal znaczną nadwyżkę wartości wywozu nad przywozem.

Poprawa na rynku pieniężnym wyraziła się w postaci zahamowania odpływu wkładów, we wzroście rezerw kruszcowo - dewizowych Banku Polskiego i we wzmocnieniu się kursów papierów procentowych. Z pośród instytucyj finansowych P. K. O. wykazuje nawet bardzo poważny przyrost wkładów; w bankach polskich lokaty zagraniczne przestają odpływać. Działalność kredytowa instytucyj państwowych i prywatnych uległa naogół zmniejszeniu wskutek kurczenia się obrotów gospodarczych. Wypłacalność klienteli bankowej nie wykazała jeszcze poprawy, co zmusza banki do zaostrzenia selekcji kredytobiorców. Niezbyt pomyślny stan wypłacalności pozostaje w ścisłym związku z pogorszeniem się warunków zbytu na rynku towarowym.

Wysoce pomyślny objaw stanowi poprawa sytuacji finansowej Skarbu Państwa: w listopadzie została bowiem osiągnięta — po raz pierwszy od szeregu miesięcy — nadwyżka wpływów budżetowych nad wydatkami.

Zwyżkowy ruch cen zboża na rynkach międzynarodowych nie trwał długo, gdyż w połowie listopada nastąpiła tendencja wręcz odwrotna; na rynku polskim jednak ceny zboża wykazały dużą niezależność od cen zagranicznych, wzmacniając się w dalszym ciągu. Ten dodatni objaw został jednak sparaliżowany spadkiem cen inwentarza żywego, do czego przyczyniają się w dużej mierze utrudnienia wywozowe natury celnej, reglamentacyjnej lub dewizowej. W tych warunkach położenie finansowe rolnictwa nie mogło doznać poprawy.

Stan wytwórczości przemysłu przedstawiał się nadal niekorzystnie, a w niektórych gałęziach przemysłowych nastąpił spadek zatrudnienia, bądź sezonowy, bądź spowodowany pogorszeniem się warunków zbytu. Stosunkowo korzystniej przedstawiało się położenie górnictwa węglowego; wydobycie węgla, nieco niższe w listopadzie niż w miesiącu poprzednim,

było jednak znacznie większe niż w analogicznym miesiącu r. ub., eksport zaś zwiększył się tak w porównaniu z październikiem b. r. jak z listopadem 1930 r. Stan produkcji hut żelaznych oraz fabryk metalowo-maszynowych wykazał dalsze zmniejszenie wskutek spadku zamówień krajowych i pogorszenia się eksportu. Wytwórczość cynku i ołowiu obniżyła się wskutek niepomyślnej sytuacji na międzynarodowych rynkach metali.

W przemyśle włókienniczym sezon zimowy został zakończony z wynikiem mało pomyślnym; jakkolwiek przemysł ten ograniczył produkcję na sezon zimowy, na składach fabrycznych pozostały dość duże zapasy towarów, których likwidacja mimo obniżonych cen postępuje powoli. W przemyśle spożywczym wytwórczość utrzymała się naogół na poziomie z miesiąca poprzedniego: w cukrownictwie większość fabryk zakończyła kampanję już w listopadzie, wobec czego stan zatrudnienia w tej gałęzi przemysłu zmniejszył się. Stan wytwórczości w innych gałęziach przemysłu utrzymał się naogół na poprzednim poziomie, w branżach sezonowych nastąpiło zmniejszenie zatrudnienia. Eksport drzewa zagranicę napotyka na coraz większe trudności.

Położenie poszczególnych branż handlu nie wykazało większych zmian. Ogólny wskaźnik cen hurtowych podniósł się w listopadzie dzięki zwyżce cen artykułów rolnych. Obroty handlowe Polski z zagranicą zmniejszyły się. Spadek wartości przypada prawie wyłącznie na przywóz; wywóz obniżył się nieznacznie, wobec czego bilans obrotów wykazał nadal wysokie saldo dodatnie na korzyść Polski.

Spotykany zwykle z początkiem zimy wzrost bezrobocia był w okresie sprawozdawczym znacznie mniejszy niż w analogicznym okresie r. ub.; ten pomyślny objaw należy w dużej mierze zawdzięczać solidarnej akcji Rządu i społeczeństwa, zmierzającego do załagodzenia skutków przesilenia gospodarczego na rynku pracy.

RYNEK PIENIĘŻNY

Pieniądz i kredyt. Na położenie międzynarodowych rynków pieniężnych w listopadzie oddziaływała nadal ujemnie realizacja zapasów dewizowych przez banki emisyjne drogą skupu złota i reglamentacja obrotu dewizowego w całym szeregu krajów. Obowiązek oddawania bankowi emisyjnemu dewiz pochodzących z eksportu i ograniczenia importowe zostały wprowadzone w Finlandji, Estonji, Łotwie, Litwie, Czechosłowacji, Danji, Hiszpanji, Jugosławji, Bułgarji, Grecji i Turcji, zaś w Niemczech, Austrji i na Węgrzech obroty z zagranicą zostały poddane szczególnie surowej reglamentacji. Zahamowanie odpływu dewiz drogą zarządzeń reglamentacyjnych pozwoliło na obniżenie stopy dyskontowej banków emisyjnych w Austrji z 10 na 8% (11.XI), oraz w W. M. Gdańsku z 6 na 5% (24.XI). W związku z akcją rządu Rzeszy, zmierzającą do obniżenia płac i cen oraz redukcji stawek procentowych, obniżył stopę dyskontową również Bank Rzeszy dn. 9.XI z 8 na 7%. W Londynie prywatna stopa dyskontowa wynosiła od 5¾ do 6%, w Paryżu od 2 do 2¼%, w New Yorku 3 — $3^1/_{16}$%, w Berlinie około 11%.

Na rynkach dewizowych nastąpiła od połowy miesiąca dalsza silna zniżka kursu funta angielskiego oraz walut skandynawskich; na początku grudnia disagio funta sterl. osiągnęło 33%. Również szyling austrjacki mimo formalnego utrzymania parytetu spadł na giełdach zagranicznych i n. p. w Zurichu był prywatnie notowany o 40% poniżej swej wartości nominalnej. Natomiast kurs dolara Stanów Zjednoczonych wzmocnił się na wszystkich giełdach.

Na rynkach papierów wartościowych korzystniejsza tendencja kursów, jaka zapanowała od końca października, nie utrzymała się długo, bo już w drugiej połowie listopada nastąpiła znaczna zniżka na wszystkich ważniejszych giełdach, obejmująca zarówno papiery procentowe jak i akcje. Największe straty poniosły papiery niemieckie w związku z niepewną sytuacją polityczną Niemiec oraz z dokonaną w drodze dekretu Prezydenta Rzeszy z dn. 8.XII obniżką nominalnego oprocentowania wszystkich papierów procentowych (z wyjątkiem papierów emitowanych zagranicą) i pożyczek hipotecznych. Fala zniżkowa objęła tym razem również papiery francuskie, niewyłączając rent państwowych.

Na polskim rynku pieniężnym położenie w listopadzie uległo pewnej poprawie w porównaniu z miesiącem poprzednim. Zapotrzebowanie kredytu na cele obrotowe było naogół mniejsze, co spowodowało spadek kredytów w bankach finansujących przemysł i handel. Dobre weksle handlowe znajdywały stosunkowo łatwy zbyt w bankach i na rynku prywatnym przy daleko posuniętej jednak selekcji firm zabiegających o kredyt. Zniżka walut zagranicznych tym razem nie wywołała niepokoju, a raczej przeciwnie, dał się zauważyć wzrost zaufania do waluty polskiej

i krajowych instytucyj kredytowych, co znalazło wyraz m. in. w zmniejszeniu odpływu lokat krajowych i zagranicznych. Ruch wkładów w bankach i kasach oszczędności był niejednolity. Wkłady w P. K. O. wykazują silny wzrost, w innych instytucjach oszczędnościowych utrzymały się naogół na poziomie z poprzedniego miesiąca. Oszczędności są obracane w obecnym okresie przeważnie na zakupy zimowe i okolicznościowe; znaczny spadek cen wzmógł popyt na pewne kategorje dóbr, a głównie na grunty i domy, których nabywanie przy licznych obecnie wyprzedażach i licytacjach jest szczególnie korzystne. Wkłady, posiadające charakter rezerwy gotówkowej przedsiębiorstw, wykazują od października w ogólnej sumie znacznie słabszy spadek, kapitały nie znajdujące zatrudnienia przy zmniejszonych obrotach są lokowane w bankach jako wkłady bezterminowe wzgl. na rachunkach żyrowych; w Banku Polskim prywatne rachunki żyrowe zmniejszyły się we wrześniu o 13 milj. zł., w październiku wzrosły o 1 milj., zaś w listopadzie zwiększyły się o blisko 15 milj. zł. do sumy 145,8 milj. zł.

Stosunki płatnicze nie polepszyły się. Niekorzystnie przedstawiała się nadal wypłacalność rolnictwa; instytucje kredytowe, uwzględniając trudne położenie rolników, udzielały w miarę możności korzystniejszych warunków spłaty kredytów. Większość Oddziałów naszego Banku donosi, że protesty weksli rolniczych wzrosły w listopadzie, coby świadczyło o pogorszeniu się sytuacji finansowej rolnictwa; należy jednak tłómaczyć wysoki stan protestów w dużej mierze niedostatecznem przestrzeganiem terminów płatności przez rolników, (znaczna bowiem ilość weksli jest wykupywana po proteście), a także nienależytem jeszcze usprawnieniem czynności płatniczych przez mniejsze kasy oszczędności i spółdzielnie kredytowe, będące placówkami inkasowemi banków. Główną jednak przyczyną wzrostu protestów w listopadzie był zbieg terminów płatności różnych kredytów i podatków. W trudnościach płatniczych znalazły się niektóre organizacje eksportowe w związku z ograniczeniami dewizowemi państw Europy środkowej; szczególnie odbiór należności od importerów z Austrji i Węgier był wskutek tego bardzo utrudniony. Układ clearingowy między Bankiem Polskim a Bankiem Austrjackim, o którym wspominamy osobno (w rozdziale „Dewizy"), może przynieść pod tym względem poprawę. Dalszy spadek funta sterl. i walut skandynawskich przyczynił się również do pogorszenia sytuacji finansowej górnictwa i przemysłu produkującego na eksport, dla całości gospodarstwa Polski nie był jednak niekorzystny z tego względu, że suma zobowiązań Polski wobec krajów o zdeprecjonowanej walucie jest wyższa od sumy wierzytelności; bezpośrednią korzyść odnieśli już teraz importerzy polscy przy spłacaniu długów zagranicznych, opiewających na waluty zdeprecjonowane.

W Banku Polskim odsetek weksli zaprotestowanych w stosunku do płatnych w listopadzie nieco się zwiększył, wynosząc 4,70% wobec 4,62% w poprzednim miesiącu i 4,22% w listopadzie r. ub. Ogólna suma weksli zaprotestowanych zmalała w listopadzie, co należy przypisać zmniejszaniu się obiegu wekslowego.

Działalność kredytowa Banku Polskiego uległa w listopadzie ograniczeniu. Mianowicie portfel wekslowy zmniejszył się o 16,1 milj. zł. do sumy 636 milj. zł., zaś pożyczki lombardowe wzrosły o 1,9 milj. do 114,8 milj. zł., wobec czego łączna suma kredytów Banku zmniejszyła się o 14,2 milj. zł. W portfelu wekslowym stan weksli rolniczych z terminem płatności od 3 do 6 miesięcy zwiększył się o 8,5 milj. do kwoty 48,1 milj. zł. Zaliczone do portfelu wekslowego kredyty na rejestrowy zastaw rolniczy wzrosły w ciągu listopada o 4,9 milj. do 39,1 milj. zł., zaś stan innych (sezonowych) kredytów rolniczych zmniejszył się o 4,6 milj. do kwoty 18,5 milj. zł.

W stanie rezerw kruszczowo-walutowych Banku Polskiego zaszły korzystne zmiany: zapas złota zwiększył się o 3,7 milj. do kwoty 597,7 milj. zł., zaś zapas dewiz zaliczonych i niezaliczonych do pokrycia wzrósł o 1 milj. do 210,9 milj. zł., przyczem zapasy zaliczone do pokrycia wzrosły o 6,1 milj. do 84,8 milj. zł., zaś niezaliczone do pokrycia zmniejszyły się o 5,1 milj. do 126,5 milj. zł. Wobec wzrostu zapasów kruszczowo - dewizowych i równoczesnego zmniejszenia się obiegu biletów stosunek procentowy pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku poprawił się, wynosząc w końcu listopada 42,10% przy pokryciu samem złotem (t. j. 12,10% ponad pokrycie statutowe) zaś 48,04% przy pokryciu kruszcowo-walutowem (8,04% ponad pokrycie statutowe).

Całkowity obieg pieniężny w Polsce zmniejszył się w listopadzie o 48,8 milj. do sumy 1.449,1 milj. zł.; z sumy tej przypada na bilety Banku Polskiego 1.210,9 milj. (zmniejszenie o 43,1 milj.), na bilon 236,9 milj. (zmniejszenie o 5,7 milj.) i na bilety Skarbu Państwa 1,3 milj. zł.

W bankach prywatnych nastąpił dalszy spadek operacyj zarówno biernych jak i czynnych Bilans łączny wszystkich banków prywatnych w Polsce, zestawiany przez Komisarjat Bankowy Ministerstwa Skarbu, wykazuje w październiku spadek wkładów terminowych i oszczędnościowych o 27,9 milj. (we wrześniu spadek wyniósł 21,4 milj.) do kwoty 387,6 milj. zł. oraz bezterminowych o 17,3 milj. (we wrześniu o 17,5 milj.) do 378,6 milj. zł. Kredyty krótkoterminowe zmniejszyły się ogółem o 36 milj. do sumy 1.319,6 milj. zł. Zadłużenie banków wobec zagranicy (banki „loro" i „nostro" zagraniczne) zmniejszyło się w październiku o 3,9 milj. do sumy 299,8 milj. zł. Odpływ kredytów zagranicznych w październiku ustał, a wykazany w bilansie łącznym nieznaczny spadek zadłużenia pozostaje w związku z deprecjacją niektórych walut zagranicznych.

W bankach państwowych stan kredytów i lokat nie wykazuje w końcu listopada większych odchyleń w porównaniu z końcem października. W Banku Gospodarstwa Krajowego kredyty gotówkowe zmniejszyły się o 8,2 milj. do sumy 1.078,6 milj. zł., zaś pożyczki emisyjne (w listach zastawnych i obligacjach) zwiększyły się o 6 milj. do 789,4 milj. zł. Łączny stan wkładów i lokat w B. G. K. wraz z rachunkami specjalnemi Skarbu Państwa wykazuje zmniejszenie o 1,3 milj. do sumy 884,7 milj. zł. W Państwowym Banku Rolnym kredyty krótkoterminowe z funduszów własnych zmniejszyły się o 10 milj. do 245,9 milj. zł., zaś pożyczki z funduszów administrowanych wzrosły o 4,1 milj. do kwoty 395,4 milj. zł. Pożyczki długoterminowe w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych zmniejszyły się o 1,7 milj. do 338,2 milj. zł. Wkłady i lokaty zwiększyły się o 1,4 milj. do 141,5 milj. zł., zaś fundusze administrowane wzrosły o 2,7 milj. do sumy 424,7 milj. zł.

W pocztowej Kasie Oszczędności nastąpił w listopadzie wzrost wkładów oszczędnościowych o pokaźną kwotę 10,6 milj. zł., tak, że suma oszczędności osiągnęła łącznie z wkładami zwaloryzowanemi w końcu tego miesiąca 308,1 milj. zł. Tak wysoki przyrost wkładów należy do najlepszych wyników miesięcznych, osiągniętych przez P. K. O. w ostatnich latach. Wzrosły również wkłady czekowe o 5,8 milj. do 169,4 milj. zł. W komunalnych kasach oszczędności wkłady oszczędnościowe zmniejszyły się w październiku o 12,5 milj. do kwoty 518,9 milj. zł.

Dewizy. Na rynku walutowym obroty w listopadzie zmniejszyły się znacznie przy słabej tendencji kursowej większości walut. Osłabły dewizy: belgijska, holenderska, szwajcarska i włoska, obniżył się również kurs franka francuskiego; silnie zniżkował funt sterling, notowany w początkach listopada po 34,05, a w pierwszych dniach grudnia po 29,80 zł. za 1 £. Wzmocnił się natomiast kurs dolara Stanów Zjednoczonych i korony czeskiej. W notowaniach oficjalnych dolar gotówkowy zwyżkował w ciągu miesiąca z 8,86½ do 8,90; w końcu listopada obniżył się do 8,88, lecz w początku grudnia przy wzmożonym popycie zwyżkował znów do 8.90. Kurs czeków na New York został podwyższony z 8,913 do 8,921.

Przepisy dewizowe, wydane przez rząd austrjacki dla powstrzymania odpływu rezerw kruszcowo - dewizowych Banku Narodowego Austrjackiego, utrudniały eksporterom polskim inkasowanie należności od dłużników austrjackich; stan ten był dla Polski niekorzystny, tembardziej, że wobec nieistnienia w Polsce reglamentacji obrotów dewizowych z zagranicą dłużnicy polscy spłacali bez ograniczeń swe zobowiązania wobec Austrji. W tych warunkach Bank Polski zawarł z Bankiem Narodowym Austrjackim umowę kompensacyjną, opartą na następujących zasadach. Obywatele polscy, mający z jakiegokolwiek tytułu zobowiązania wobec wierzycieli austrjackich, składają sumę długu w złotych (bez względu na walutę, na jaką dług opiewa) do Banku Polskiego na rachunek Austrjackiego Banku Narodowego celem przekazania austrjackiemu wierzycielowi; w identyczny sposób postępują dłużnicy austrjaccy, wpłacając swe zobowiązania do Austrjackiego Banku Narodowego w szylingach. Oba banki zawiadamiają się nawzajem o przyjętych wpłatach, polecając wypłacenie ich równowartości w walucie kraju wierzyciela według monetarnego parytetu oficjalnego. Wypłata następuje jednak o tyle, o ile na rachunku przekazującego banku znajduje się wystarczające pokrycie. Przekazy do Austrji, podlegające wykonaniu w wymieniony sposób, przyjmują począwszy od 1 grudnia b. r. oddziały Banku Polskiego oraz instytucje bankowe, zajmujące się operacjami zagranicznemi.

Papiery wartościowe. Na rynku papierów procentowych obroty w listopadzie zmniejszyły się, dał się jednak zauważyć przejściowo wzrost zainteresowania, w wyniku którego większość papierów wzmocniła swe kursy. Z pośród pożyczek państwowych największem zainteresowaniem cieszyły się pożyczki w walutach obcych. W porównaniu z notowaniami

z końca października zwyżkowały: 3% pożyczka budowlana (z 31,50 do 31,75), 5% konwersyjna (z 41,25 do 41,75), 6% dolarowa (z 59 do 61), 7% stabilizacyjna (z 57 do 58 z początkiem grudnia jednak obniżyła się do 52) i 4% inwestycyjna (sztuki z 76,5 do 80; serje z 81 do 88); natomiast 10% kolejowa utrzymała się przy poprzednim kursie (105). W listopadzie została wprowadzona na giełdę 4% premjowa pożyczka dolarowa III serji, której kurs ustalił się na poziomie 42 zł. Wzrosło również zainteresowanie listami zastawnemi miejskiemi, nie doprowadzając jednak do wzmocnienia kursów. Na początku grudnia zapanowała znowu niepomyślna tendencja dla papierów procentowych pod wpływem deruty na giełdach zagranicznych. Kursy listów zastawnych i obligacyj Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego pozostały przez cały okres niezmienione.

Obroty na rynku akcyjnym utrzymały się na niskim poziomie z poprzednich miesięcy przy zniżkowej naogół tendencji kursów. Podaż przewyższała stale zapotrzebowanie, ilość notowań była bardzo mała. Z pośród akcyj bankowych notowano tylko Bank Polski po 109 oraz Bank Handlowy po 85. W pierwszych dniach grudnia akcje Banku Polskiego przejściowo obniżyły się wskutek zwiększonej podaży tego papieru ze strony banków zagranicznych. W dziale chemicznym notowane były po kursie wyższym akcje Tow. Eksploatacji Soli Potasowych. Papiery cukrowni mimo niewielkich obrotów miały tendencję mocniejszą, pod koniec miesiąca jednak obniżyły się. Zainteresowanie akcjami metalurgicznemi było niewielkie i akcje te poniosły z małemi wyjątkami dalsze straty.

Budżet Państwa. Dochody Skarbu Państwa wyniosły w listopadzie 193,6 milj. zł., wykazując w porównaniu z październikiem spadek o 17,5 milj. zł. Równocześnie wydatki obniżyły się o 22,9 milj. wynosząc 192,4 milj. zł., wobec czego listopad wykazał przewyżkę dochodów nad wydatkami w wysokości 1,2 milj. zł. Zmniejszenie dochodów nastąpiło we wszystkich działach z wyjątkiem wpływów celnych, które utrzymały się prawie na wysokości z miesiąca poprzedniego.

Od początku bieżącego roku budżetowego (kwiecień — listopad) dochody Państwa wynosiły 1.544,7 milj. zł., a wydatki 1.671,8 milj. zł.; w tym samym okresie roku poprzedniego dochody wynosiły 1.820,5 milj., zaś wydatki 1.814,7 milj. zł.

W bieżącym roku budżetowym listopad jest pierwszym miesiącem, który został zamknięty nadwyżką. Redukcja budżetu dokonana przez Rząd w czerwcu b. r. i zarządzenia oszczędnościowe spowodowały stopniowy spadek deficytów miesięcznych, które z kwoty 43,6 milj. w czerwcu obniżyły się do 4,2 milj. w październiku; listopad zaś wykazał już nadwyżkę.

ROLNICTWO

Ziemiopłody. Miesiąc ubiegły cechowały bardzo silne wahania cen na międzynarodowych rynkach zbożowych. Ruch zwyżkowy cen pszenicy, który zaznaczył się w październiku, trwał do połowy listopada. W środku miesiąca nastąpiło załamanie tendencji zwyżkowej; spadek cen trwał z krótkiemi tylko przerwami do końca miesiąca sprawozdawczego i w pierwszej połowie grudnia. Spadek cen pszenicy pociągnął za sobą spadek notowań innych zbóż, a m. in. żyta, którego zniżka w obecnych warunkach wydaje się najmniej uzasadniona.

Na rynku polskim ceny kształtowały się w sposób odmienny. Podczas gdy w pierwszej połowie miesiąca ceny pszenicy i żyta na rynku polskim rozwijały się analogicznie do tendencji światowej, w drugiej połowie ceny krajowe wykazały dużą niezależność od cen zagranicznych, wzmacniając się w dalszym ciągu. Ceny jęczmienia uległy w listopadzie nieznacznym tylko zmianom, podczas gdy ceny owsa po przejściowem wzmocnieniu wykazały lekki spadek na początku grudnia.

Obroty zbożami w Polsce były niewielkie, do czego przyczynia się z jednej strony brak środków obrotowych w handlu i w młynarstwie, nie pozwalający na robienie większych zakupów, z drugiej zaś strony powstrzymywanie się rolników, w miarę możności, od sprzedaży wobec zwyżki cen.

Wywóz czterech głównych zbóż zmniejszył się w porównaniu z miesiącem poprzednim. Obroty handlu zagranicznego zbożami oraz mąką za pierwsze cztery miesiące roku gospodarczego (sierpień — listopad) przedstawia poniższe zestawienie (w tonnach):

	Przywóz		Wywóz	
	1931	1930	1931	1930
Pszenica	5.396	1.171	8.938	36.856
Żyto	2.319	14	39.814	173.595
Jęczmień	1	13	81.440	70.462
Owies	—	—	528	3.643
Mąka pszenna i żytnia	—	413	17.782	27.984

Wywóz mąki zwiększył się dość poważnie w parównaniu z październikiem; w stosunku do roku ubiegłego wykazuje on jednak, podobnie jak wywóz zbóż, poważny spadek.

Prace w polu zostały w listopadzie wszędzie ukończone. Stan zasiewów ozimych według danych Głównego Urzędu Statystycznego przedstawia się jak następuje (w stopniach kwalifikacyjnych: 5 — wyborowy, 4 — dobry, 3 — średni, 2 — mierny, 1 — zły).

	15 listopada 1931	15 października 1931	15 listopada 1930
Pszenica ozima	3,1	3,2	3,5
Żyto ozime . .	3,1	3.1	3,6
Jęczmień ozimy	3,2	3,3	3,5

Najlepiej przedstawiał się stan zasiewów w województwach zachodnich (Poznańskiem, Pomorskiem i Śląskiem) oraz w Tarnopolskiem. Najgorzej w Poleskiem, Lubelskiem i Wileńskiem; w tem ostatniem oziminy ucierpiały od mrozów, przyczem straty spowodowane przez mrozy dochodzą do 20%.

Okopowe. Wykop buraków cukrowych i ziemniaków został ukończony w całej Polsce. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego zbiór ziemniaków wynosi około 328,8 milj. kwintali, a więc 6,4% więcej niż w r. ub. Wywóz ziemniaków, który rozwijał się pomyślnie w poprzednim miesiącu, został w drugiej połowie listopada zahamowany przez mrozy. Ceny ziemniaków kształtowały się naogół zwyżkowo w porównaniu do miesiąca poprzedniego.

Inwentarz żywy. Spadek cen bydła trwał nadal przez pierwszą połowę miesiąca sprawozdawczego. W drugiej połowie listopada natomiast ceny wykazują tendencję do stabilizacji, w niektórych zaś okręgach ostatni tydzień miesiąca przyniósł nawet nieznaczną poprawę notowań.

Wywóz bydła zagranicę w listopadzie wzrósł nieznacznie, podnosząc się do 901 sztuk wartości 436 tys. zł. wobec 768 sztuk wartości 389 tys. zł. w październiku. Wobec zwiększających się trudności przy wywozie na dotychczasowe rynki eksporterzy polscy poszukują nowych rynków zbytu. W miesiącu sprawozdawczym wywieziono próbne transporty bydła do Szwajcarji i do Grecji.

Ceny nierogacizny zniżkowały również, przyczem zniżka ta trwała do końca miesiąca; w niektórych tylko okręgach dała się zauważyć tendencja do stabilizacji cen na osiągniętym niskim poziomie.

Wywóz trzody chlewnej do Austrji wynosił na początku miesiąca przeszło 5,5 tys. sztuk tygodniowo, poczynając od trzeciego tygodnia listopada jednak wprowadzenie dalszych ograniczeń przywozowych zredukowało dostawy polskie do Austrji do 2,6 tys. sztuk tygodniowo.

Wywóz trzody żywej do Czechosłowacji zwiększył się nieco, osiągając w listopadzie przeszło 600 sztuk tygodniowo; wywóz trzody bitej natomiast stale się zmniejszał, spadając z 4 tys. sztuk w pierwszym tygodniu do 1,4 tys. sztuk w ostatnim tygodniu miesiąca.

Ogólny wywóz nierogacizny z Polski obniżył się w listopadzie do 24.820 sztuk wartości 3.614 tys. zł. wobec 26.660 sztuk wartości 3.987 tys. tys. sztuk w miesiącu poprzednim. Zaznaczyć należy, że wywóz mięsa i przetworów mięsnych, który dotychczas kompensował w dużej mierze spadek wywozu bydła i trzody w stanie żywym, hamowany jest obecnie przez coraz liczniejsze przeszkody natury celnej, reglamentacyjnej lub dewizowej.

Masło i jaja. Ceny masła na zagranicznych rynkach po okresie stabilizacji, który trwał do połowy listopada, uległy ponownej zniżce. Spadek ten jednak nie odbił się na kształtowaniu się cen masła w Polsce, gdyż wobec zmniejszonej produkcji sprzedaż na rynku krajowym wykazywała pewne ożywienie. Ceny miały tendencję naogół spokojną, zwyżkując nieco w porównaniu z miesiącem poprzednim.

Wywóz masła zmniejszył się znacznie w listopadzie spadając do 671 tonn wartości 2.671 tys. zł. wobec 1.101 tonn wartości 4.525 tys. zł. w październiku.

Na zagranicznych rynkach jajczarskich zwyżka cen, która zaznaczyła się w początku listopada, okazała się krótkotrwałą i już w drugiej połowie miesiąca nastąpiło osłabienie tendencji przy zupełnym braku zainteresowania.

W Polsce ceny jaj zwyżkowały również w pierwszej połowie miesiąca; drugą połowę cechowała tendencja spokojna. Wywóz jaj obniżył się w listopadzie do 3.395 tonn wartości 7.654 tys. zł. wobec 4.080 tonn wartości 8.693 tys. zł. w miesiącu poprzednim.

GÓRNICTWO

Węgiel. Wydobycie węgla kamiennego, które w październiku doszło do najwyższego poziomu z poszczególnych miesięcy r. b. sumą 3.767 tys. tonn, zmniejszyło się w listopadzie o 67 tys. tonn. Wynosiło ono bowiem w ostatnim miesią-

cu, podług tymczasowych danych, 3.700 tys. tonn, było więc o 221 tys. tonn większe niż w tym samym miesiącu 1930 r. Wskutek jednak mniejszej ilości dni roboczych w listopadzie (25) przeciętne dzienne wydobycie zwiększyło się również w porównaniu z październikiem b. r. (27 dni roboczych) prawie o 9 tys. tonn do 148 tys. tonn.

Ogólna wysyłka węgla z kopalń w listopadzie wzrosła w porównaniu z październikiem o 11 tys. do 3.290 tys. tonn, z czego na zbyt w kraju przypada 1.890 tys. a na wywóz zagranicę 1.400 tys. tonn.

Wysyłka na rynek krajowy była o 55 tys. tonn mniejsza niż w miesiącu poprzednim i obejmowała jak zwykle w tej porze roku i podobnie jak w październiku głównie węgiel opałowy.

Wywóz węgla zagranicę wykazał dalszy wzrost o 66 tys. tonn w porównaniu z październikiem. Przedewszystkiem zwiększył się eksport na rynki północne, głównie do Szwecji (o 91 tys. tonn), a w mniejszym stopniu do Łotwy, Danji, Norwegji. Wywóz do Finlandji natomiast wskutek ograniczeń dewizowych, zaprowadzonych w tym kraju, spadł dość znacznie. W wywozie do państw sukcesyjnych zaznaczył się wzrost wysyłki węgla do Austrji; eksport do Czechosłowacji natomiast zmniejszył się, a do Węgier ustał prawie zupełnie wskutek wprowadzonych w tym kraju już w poprzednim miesiącu zarządzeń, ograniczających import węgla i koksu. Z pośród innych rynków wymienić należy wzrost wywozu do Francji i Włoch, gdy zapoczątkowany ostatnio w większych rozmiarach wywóz węgla do Belgji został całkowicie zahamowany.

W porównaniu z listopadem 1930 r. ogólny wywóz węgla w miesiącu sprawozdawczym był prawie o 250 tys. tonn większy. Ogólny zaś zbyt węgla na poszczególne rynki kształtował się następująco (w tys. tonn — za listopad b. r. dane tymczasowe):

	XI.1931	X.1931	XI.1930
zbyt ogólny	3.290	3.279	2.207
z tego: zbyt w kraju	1.890	1.945	2.054
eksport	1.400	1.334	1.153
w tem: Szwecja	385	294	226
Danja	228	218	151
Finlandja	45	72	64
Norwegja	103	97	58
pozostałe rynki północne	94	82	47
Gdańsk i węgiel okrętowy	74	106	106
Austrja	231	211	224
Węgry	3	17	49
Czechosłowacja	54	73	66
Francja	66	45	102
Italja	77	51	27
Belgja	—	26	5
inne kraje	40	42	28

Przeładunek w portach był nieco mniejszy niż w miesiącu poprzednim, wynosił bowiem 993 tys. tonn (1.003 tys. w październiku). Przeładunek w Gdańsku wzrósł o 12 tys. do 558 tys. tonn, w Gdyni natomiast obniżył się o 22 tys. do 435 tys. tonn.

W celu usunięcia konkurencji między poszczególnemi kopalniami węgla na rynkach zamorskich polski przemysł węglowy zawarł na okres trzymiesięczny (począwszy od 1.X b. r.) konwencję eksportową, obejmującą Belgję, Danję, Estonję, Finlandję, Francję, Holandję, Litwę z Kłajpedą, Łotwę, Norwegję i Szwecję.

Wysyłki węgla na rynki północne dokonuje się głównie na poczet dostaw poprzednio zakontraktowanych. Nowe tranzakcje dochodzą obecnie dość rzadko do skutku i dotyczą przeważnie mniejszych ilości, przyczem ceny węgla polskiego przy tych dostawach wynoszą sh 13/6 — 13/9 za tonnę.

Nafta. Położenie w kopalnictwie ropy naftowej nie wykazało w październiku większych zmian. Wydobycie ropy osiągnęło w tym miesiącu 52,2 tys. tonn wobec 51,3 tys. we wrześniu i 58,7 tys. w październiku 1930 r. Ilość robotników zatrudnionych w kopalniach ropy naftowej zmniejszyła się z 10.640 w październiku r. ub. do 9.350 w miesiącu sprawozdawczym.

Wytwórczość przemysłu rafineryjnego była nieco większa niż we wrześniu b. r. i w październiku 1930 r., jak wynika z następujących liczb (w tys. tonn):

	X.1931	IX.1931	X.1930
Przerobiono ropy	56,3	53,8	55,2
Wytwórczość produktów	52,1	49,4	49,2
Sprzedaż produktów w kraju	38,3	37,9	42,7
Eksport produktów	24,4	17,2	12,5
Zapasy produktów w rafinerjach	233,7	240,9	208,5

Przeróbka ropy w rafinerjach wzrosła w październiku o 2,5 tys. tonn, wskutek czego wytwórczość produktów zwiększyła się o 2,7 tys. tonn (głównie nafty, a pozatem benzyny oraz olejów gazowych i smarowych). Sprzedaż produktów w kraju również nieznacznie wzrosła dzięki sezonowemu zwiększeniu się zapotrzebowania nafty, gdy zbyt innych przetworów zmniejszył się. Wywóz produktów naftowych zagranicę wzrósł natomiast dość znacznie, gdyż o 7,2 tys. tonn. Zwiększenie eksportu nastąpiło we wszystkich działach wyrobów. Najkorzystniej co do cen kształtował się wywóz do Czechosłowacji, do której wywieziono 9,3 tys. tonn, t. j. prawie 40% całego wywozu w październiku. Wysyłki te są uskuteczniane na podstawie poprzednio zawartych umów z kartelem czechosłowackim i obejmują benzynę surową

i naftę destylowaną. W pierwszych dniach grudnia podjęto pertraktacje z rafinerjami czechosłowackiemi w sprawie zawarcia umowy na rok przyszły. Wywóz przez Gdańsk (łącznie z własnem zapotrzebowaniem na obszarze gdańskim) wynosił 7,6 tys. tonn. Mniejsze ilości wywiezione zostały pozatem do Szwajcarji, Niemiec i Austrji.

Na rynkach międzynarodowych nastąpiło wskutek zmniejszenia się zapasów znaczniejsze uspokojenie, tembardziej, że ograniczenia produkcji w Ameryce są stosowane w dalszym ciągu. Dzięki temu ceny ropy tak w Stanach Zjednoczonych jak i w Rumunji zostały utrzymane. W kołach zainteresowanych Ameryki Północnej i Rumunji rozważany jest obecnie projekt przemysłowca naftowego Kesslera w sprawie uregulowania światowej produkcji ropy.

HUTNICTWO

Żelazo i stal. Niski stan zamówień krajowych i spadek wywozu wyrobów żelaznych wywołał w listopadzie znaczniejsze ograniczenie wytwórczości hut żelaznych i zmniejszenie ilości zatrudnionych robotników. Spadek produkcji nastąpił we wszystkich działach hutnictwa żelaznego, a najsilniej dotknięta została wytwórczość wyrobów walcowanych, która zmniejszyła się o 32% w porównaniu z październikiem. Produkcja stali spadła o 30%, surówki o 8%. Jak wskazuje na to zamieszczone poniżej zestawienie, produkcja stali i wyrobów walcowanych zmniejszyła się w porównaniu z listopadem 1930 r. przeszło o połowę, a wytwórczość surówki więcej niż o jedną trzecią. W poszczególnych bowiem miesiącach wytworzono:

w tys. tonn	Surówka	Stal	Wyroby walcowane
w listopadzie 1930 r. . .	36,7	107,6	75,1
we wrześniu 1931 „ . .	30,2	92,7	71,2
w październiku „ „ . .	23,9	67,7	52,7
w listopadzie „ „ . .	22,0	47,2	35,5
w % przec. mies. 1913 r.			
w listopadzie 1930 r. . .	42,7	77,8	75,2
we wrześniu 1931 r. . .	35,1	67,0	71,2
w październiku „ . .	27,8	48,9	52,7
w listopadzie „ . .	25,5	34,1	35,5

Zamówienia krajowe dokonane w listopadzie przez Syndykat Hut zmniejszyły się w porównaniu z miesiącem poprzednim przeszło o 18%, wynosiły bowiem w ogólnej sumie około 12 tys. tonn. Handel hurtowy ograniczył swe zakupy o 56%, a przemysł metalowo-maszynowy o 33%. Spadku zamówień obiorców prywatnych nie zdołały wyrównać zwiększone zlecenia rządowe, wynoszące w listopadzie ca 5 tys. tonn.

Wywóz wyrobów hutnictwa żelaznego zmniejszył się w porównaniu z październikiem o 8,9 tys. tonn, czyli o ca 30% do 15,4 tys. tonn i osiągnął najniższy poziom z poszczególnych miesięcy r. b. Spadek wywozu nastąpił głównie w dziale szyn, żelaza i stali wszelkiej, a w mniejszej mierze dotknął wywóz blach żelaznych i stalowych oraz rur.

Ograniczenie wytwórczości i pogorszenie zbytu odbiło się ostatnio dotkliwie na sytuacji finansowej hut. Szczególnie wskutek spadku funta angielskiego, w której to walucie zawierano umowy eksportowe, huty poniosły straty na tranzakcjach wywozowych, dokonanych w tej walucie. Niekorzystne położenie hut spowodowane zostało również w wysokiej mierze niemożnością dyskontowania weksli za dostawy żelaza do Rosji. Wskutek powyższych trudności jeden z największych koncernów górniczo-hutniczych na Górnym Śląsku zmuszony był wnieść w ostatnich dniach podanie o nadzór sądowy.

Cynk i ołów. Produkcja cynku i ołowiu w listopadzie zmniejszyła się w porównaniu z październikiem, wytwórczość cynku do 8,7 tys. tonn, ołowiu do 1.651 tonny. Wywóz cynku zagranicę natomiast wzrósł o 1,3 tys. do 8 tys. tonn, eksport ołowiu zaś spadł o 469 tonn do 715 tonn.

Ceny cynku i ołowiu na rynkach międzynarodowych zwyżkowały w ciągu okresu sprawozdawczego. Notowania cynku na giełdzie londyńskiej podnosiły się w ciągu listopada o £ 1 3/8 do £ 14½, ceny ołowiu o £ 2 do £ 15 7/16 za tonnę.

PRZEMYSŁ

Przemysł włókienniczy. *Łódź.* Sezon zimowy w przemyśle b a w e ł n i a n y m został zakończony z wynikiem mało pomyślnym. Pod wpływem zniżki cen surowej bawełny i silnych wahań walut kupcy pokrywali tylko niezbędne zapotrzebowanie bieżące. Utrudniło to w dużym stopniu położenie producentów, którzy w braku środków obrotowych sprzedawać musieli czę-

sto duże partje towarów po cenach bardzo niskich. Ceny wyrobów były bardzo niejednolite skutkiem udzielania wysokich rabatów i skonta za zapłatę gotówkową. Rabaty i skonta dochodziły często do 30% cen cennikowych. Mimo ograniczonej produkcji przemysł zakończył sezon z dość poważnemi składami, wynoszącemi około 20 — 25% produkcji sezonowej. W związku z zakończeniem wytwórczości artykułów zimowych ilość zatrudnionych robotników spadła. W zakładach większych zrzeszonych w Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskiem pracowało robotników:

dni	23—29.XI.1931 robotn.	% rob.	19—25.X.1931 robotn.	% rob.	20—26.XI.1930 robotn.	% rob.
6	5.129	13,1	7.222	17,3	14.635	28,3
5	2.370	6,0	5.448	13,0	14.779	28,6
4	19.986	51,1	22.175	53,1	19.233	37,1
3	6.947	16,6	5.597	13,4	3.095	6,0
2	5.173	13,2	1.274	3,0	—	—
1	—	—	76	0,2	—	—
razem	39.155	100,0	41.792	100,0	51.742	100,0

W przemyśle przędzalniczym bawełnianym sytuacja się pogorszyła w związku z ograniczeniem zatrudnienia zakładów tkackich. Zapasy gotowej przędzy wzrosły bardzo znacznie, a ceny jej miały tendencję zniżkową. Kartel przędzalników bawełnianych postanowił wskutek tego zmniejszyć produkcję w grudniu o 20%. Zamierzone wprowadzenie cła na surową bawełnę, które miałoby obciążać firmy wyłamujące się z kartelu zdaniem sfer zainteresowanych wpłynęłoby dodatnio na spoistość kartelu, który miałby ułatwione zadanie w normowaniu położenia na rynku przędzy bawełnianej.

Podobnie w przemyśle w e ł n i a n y m zakończona została produkcja na sezon zimowy. Jakkolwiek przemysł wełniany pracował bardzo ostrożnie, na składach fabrycznych pozostały dość duże zapasy towarów. Produkcja i zatrudnienie uległy w listopadzie zmniejszeniu. Kilka fabryk zostanie prawdopodobnie unieruchomionych na dłuższy przeciąg czasu. Podług danych Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskiem w większych fabrykach wyrobów wełnianych pracowało:

dni	23—29.XI.1931 robotn.	% rob.	19—25 X.1931 robotn.	% rob.	17—23.XI.1930 robotn.	% rob.
6	2.932	20,9	8.362	66,0	8.819	58,5
5	6.473	46,1	2.311	15,4	4.563	30,2
4	2.384	17,0	2.881	19,3	631	4,2
3	1.690	12,0	1.385	9,3	1.069	7,1
2	558	4,0	—	—	—	—
razem	14.037	100,0	14.939	100,0	15.082	100,0

Przemysł wełniany odczuł bardzo dotkliwie utrudnienie eksportu do Anglji po zaprowadzeniu wysokich ceł w tym kraju oraz skutki wprowadzenia reglamentacji dewizowej w niektórych państwach.

Położenie przemysłu d z i a n e g o uległo pogorszeniu wskutek spadku obrotów i eksportu do Anglji. Spowodowało to ograniczenie produkcji i zatrudnienia przez zredukowanie drugiej zmiany.

Przemysł p o ń c z o s z n i c z y wskutek braku zamówień ukończył pracę na sezon zimowy i unieruchomił w części swe zakłady. Utworzony ogólno - polski kartel przemysłu pończoszniczego dotychczas nie podjął swej działalności i wskutek oporu pewnej części firm prawdopodobnie nie dojdzie do skutku w najbliższym czasie.

Bielsko. Sezon zbytu wyrobów zimowych dobiega końca. Sprzedaż tkanin wełnianych była już w listopadzie znacznie mniejsza. Posiadając dość duże zapasy towarów w składach fabrycznych, przemysł bielski czynił wysiłki w celu zwiększenia eksportu, szczególnie do krajów bałtyckich i północnej Europy i zdołał dzięki temu wywieźć w miesiącu sprawozdawczym nieco większe ilości wyrobów niż w listopadzie r. ub. W związku z mało pomyślnemi widokami również na przyszły sezon letni fabryki przystępują do zmniejszenia produkcji na ten sezon.

Przemysł j u t o w y oraz k o n o p n y pracował przy ruchu ograniczonym wobec znacznych zapasów wyrobów. Przemysł k a p e l u s z n i c z y zmniejszył wskutek małego zbytu zatrudnienie bardzo silnie. Eksport do Stanów Zjednoczonych wynoszący przeszło 70% produkcji stożków ustał obecnie zupełnie wskutek wysokiego cła prohibicyjnego, nałożonego przez Stany Zjednoczone na te wyroby.

Białystok. Zatrudnienie zakładów przędzalniczych zmniejszyło się w listopadzie bardzo silnie. W związku z zakończeniem produkcji na sezon zimowy znaczna część fabryk ulegnie prawdopodobnie unieruchomieniu w okresie świątecznym na czas dłuższy. Sprzedaż na rynku wewnętrznym była w listopadzie nieco lepsza niż w październiku. Wśród odbiorców zagranicznych główne miejsce zajmowała Anglja, (do której wywieziono około 80% eksportu białostockiego w listopadzie), oraz Chiny (12%). Wywóz odzieży wynosił w listopadzie 80%, tkanin 20% ogólnej wysyłki towarów.

Ogólna wartość wywozu przędzy i tkanin z

Polski w listopadzie obniżyła się w porównaniu z miesiącem poprzednim o 2,5 milj. zł. do 11,2 milj. zł. i dorównywała wartości wywozu z listopada 1930 r. Ograniczeniu uległ wywóz tkanin i przędzy wełnianej, natomiast wywóz odzieży i konfekcji znacznie się zwiększył.

Przemysł metalowo - maszynowy. Wskutek sezonowego ograniczenia produkcji w niektórych działach, ogólny stan zatrudnienia przemysłu metalowo - przetwórczego na początku listopada zmniejszył się w porównaniu z poprzednim miesiącem, w stosunku zaś do listopada ub. r. obecna ilość robotników zatrudnionych w tym przemyśle jest o 25% mniejsza. Dalszy spadek zatrudnienia zakładów metalowo - przetwórczych spowodował dość znaczną redukcję zamówień tego przemysłu w hutach.

W przemyśle maszynowym sezonowy spadek produkcji nastąpił w dziale maszyn i narzędzi rolniczych. Fabryki obrabiarek pracują w rozmiarach z października, wykonywując nadal głównie zamówienia rosyjskie. Zakłady budujące kotły i silniki utrzymały poprzedni stan zatrudnienia.

W przemyśle metalowym wskutek zakończenia sezonu budowlanego fabryki gwoździ i drutu zmniejszyły pracę. Z tego samego powodu nastąpiło ograniczenie ruchu również w fabrykach śrub i nitów, blachy cynkowej i urządzeń sanitarnych. Wobec spadku zamówień obniżyło się zatrudnienie wytwórni taboru kolejowego.

W odlewniach okręgu warszawskiego napływ zamówień w dalszym ciągu jest mały. Położenie odlewni okręgu radomskiego pogorszyło się i niektóre zakłady zupełnie wstrzymały produkcję.

Przemysł drzewny. Zakupy materjałów drzewnych w lasach były w listopadzie znacznie większe niż w miesiącu poprzednim. W lasach państwowych rozpoczęto już normalny wyrąb. W okręgach padkarpackich zwiększyła się w stosunku do roku ubiegłego eksploatacja drzewostanów, nadających się na opał w związku z wyczerpywaniem się zapasów tych gatunków drewna. Ceny drzewa surowego w porównaniu z miesiącem poprzednim zwyżkowały. W województwie Poznańskiem np. za 1 m^3 budulca w październiku płacono 15 zł. a w listopadzie zawierano tranzakcje po 18 — 20 zł.

Zapotrzebowanie na materjały tarte ze strony rynku wewnętrznego, jak zwykle w tej porze, było małe. W tartakach podkarpackich kształtował się jedynie zadawalająco zbyt parkietów dębowych, nabywanych w większych ilościach przez przemysł budowlany. Wskutek utrudnień, jakie napotyka w ostatnich czasach wywóz drewna polskiego na rynkach międzynarodowych, eksport materjałów i wyrobów drzewnych skurczył się w dalszym ciągu. Wynosił on w listopadzie b. r. 105,2 tys. tonn wartości 13,2 milj. zł. wobec 111 tys. tonn wartości 13,4 milj. zł. w październiku i 233,6 tys. tonn wartości 26,7 milj. zł. w listopadzie 1930 r. Wartość wywozu była zatem w porównaniu z r. ub. o połowę mniejsza. Eksport polski kierował się głównie do Niemiec, Anglji, Czechosłowacji, Holandji i Belgji. Zamknięcie granicy francuskiej dla wwozu drzewa polskiego spowodowało nagromadzenie się w tartakach zapasów materjałów tartych, wyprodukowanych według wymagań tego rynku. Zaostrzenie przepisów dewizowych przez Węgry uniemożliwiło prawie zupełnie wywóz drzewa do tego kraju, odbierającego w normalnych warunkach prawie połowę produkcji tartaków podkarpackich. Na innych rynkach zbytu drzewa polskiego odczuwa się coraz dotkliwiej konkurencję państw skandynawskich, w których to krajach ceny eksportowe kalkulują się obecnie, po odstąpieniu tych krajów od parytetu złota, znacznie taniej od drzewa polskiego.

Cukrownictwo. W bieżącej kampanji ilość czynnych cukrowni wynosi 67; przerobią one przypuszczalnie około 3.150 tys. tonn buraków. Przerób buraków odbywa się normalnie, a większość cukrowni zakończyła kampanję już w listopadzie. Pozostałe cukrownie ukończą przerób buraków w grudniu. Przypuszczalna produkcja cukru wyniesie w obecnej kampanji około 450 tys. tonn w wartości cukru białego, z czego 250 tys. tonn przypada na Związek Poznański. Produkcja cukru wynosiła w kampanji poprzedniej 704 tys. tonn; przeprowadzona obecnie redukcja wytwórczości pozwoli zlikwidować pozostałe zapasy z kampanji ubiegłej, które w dniu 1 października b. r. wynosiły 177 tys. tonn.

Zbyt cukru w kraju wynosił w listopadzie 23,2 tys. tonn wobec 26,4 tys. w poprzednim miesiącu oraz 29 tys. w listopadzie ub. r. Sprzedaż cukru zagranicę wykazuje bardzo silny wzrost, gdyż wobec malejącej konsumcji krajowej cukrownie zmuszone są znaczną część swej produkcji w dalszym ciągu wywozić zagranicę. Eksport cukru w miesiącu sprawozdawczym wynosił 98,9 tys. tonn wobec 49 tys. w październiku i 63,4 tys. tonn w listopadzie ub. r. Ceny cukru na rynkach międzynarodowych miały tendencję zniżkową.

Przemysł chemiczny. Obroty nawozami sztucznemi w listopadzie jako w miesiącu niesezonowym były bardzo małe. Na nawozy azotowe zaczęły już napływać zamówienia w końcu miesiąca głównie z województw zachodnich. Cena gotówkowa azotniaku wynosi obecnie 1.56 zł. za kg. % N. wobec 1.68 zł. przed rokiem. Wysyłki nawozów potasowych i fosforowych ograniczały się do niewielkich ilości. Warunki zbytu siarczanu amonu kształtowały się w dalszym ciągu niekorzystnie. Ceny tego nawozu na rynkach międzynarodowych zniżkowały podobnie jak i większość nawozów azotowych.

W dziale produktów węglopochodnych nastąpił w listopadzie, jak co roku z nastaniem okresu zimowego, spadek obrotów. Zmniejszenie sprzedaży zaznaczyło się przedewszystkiem w dziale smół preparowanych i paku dla przemysłu budowlanego i fabryk pap. Również zapotrzebowania na smoły drogowe ustało prawie zupełnie. Wskutek ograniczeń produkcji zakładów impregnacyjnych zamówienia na oleje do impregnacji znacznie się zmniejszyły. W zakresie dalej uszlachetnionych derywatów węgla znaczniejszem zainteresowaniem cieszył się prasowany naftalin surowy, który wywieziono w większych partjach do Stanów Zjednoczonych. Pozatem ożywiło się zapotrzebowanie fenolu.

Położenie przemysłu tłuszczowego uległo pogorszeniu. W latach ubiegłych listopad odznaczał się największemi obrotami w tym dziale. W roku bieżącym pomimo sezonu nastąpił spadek zbytu w porównaniu z październikiem. W stosunku do 1930 r. spadek wynosi 50%. Przyczyn tak znacznego obniżenia obrotów należy szukać w pierwszym rzędzie w stałem zmniejszaniu się konsumcji, w związku z czem kupcy powstrzymywali się od dokonywania zapasów, kupowali zaś tylko na potrzeby bieżące. Pozatem wobec trudności płatniczych licznych przedsiębiorstw fabryki zaostrzyły warunki sprzedaży. Zbyt oleiny zmniejszył się również i ceny jej uległy zniżce wskutek znacznych zapasów na rynku oleiny sowieckiej, równających się półrocznemu zapotrzebowaniu Polski na powyższy artykuł. Eksport napotyka na coraz większe trudności wobec zaostrzającej się konkurencji angielskiej. Podobnie przemysł klejowo-kostny i klejowo-skórny wykazuje spadek obrotów. W przemyśle sodowym zbyt sody kaustycznej na rynku wewnętrznym kształtował się na poziomie z października, eksport natomiast wykazał nieznaczną zwyżkę. Sprzedaż sody amonjakalnej zmniejszyła się.

W przemyśle destylacji drzewa zauważyć się dało w listopadzie nieznaczne polepszenie zbytu terpentyny, której ceny uległy zwyżce od 7 do 10%. Produkcja na skutek tego wzrosła o ca 20%. Eksport zwiększył się również w porównaniu z październikiem. W dziale smoły drzewnej i węgla drzewnego nastąpiła dalsza zniżka ze względu na konkurencję sowiecką i brak odbiorców.

W dziedzinie jedwabiu sztucznego zapotrzebowanie zmniejszyło się. Mało korzystna wypłacalność odbiorców powoduje, że tranzakcje kredytowe podejmowane są coraz rzadziej, a możność dokonania sprzedaży za gotówkę jest coraz bardziej ograniczona, co w znacznym stopniu przyczynia się do kurczenia obrotów.

W przemyśle farmaceutycznym następuje w listopadzie normalnie osłabienie obrotów, w roku jednak bieżącym spadek sprzedaży przybrał rozmiary znacznie większe, dochodzące w porównaniu z październikiem do 25%.

Sprzedaż farb i lakierów wobec zakończenia sezonu w listopadzie zmniejszyła się. W porównaniu z r. ub. zniżka ta dochodzi do 25%. Wypłacalność odbiorców nie wykazała poprawy.

Budownictwo. Zaostrzenie się sytuacji na rynku pieniężno - kredytowym w Europie spowodowało w r. b. prawie we wszystkich krajach zmniejszoną podaż kapitałów na cele budownictwa. Silne ograniczenie akcji inwestycyjno-budowlanej zaznaczyło się tak w budownictwie prywatnem jak i w publicznem, gdyż rządy wszystkich prawie państw pod wpływem pogarszającej się sytuacji budżetowej ograniczały w pierwszym rzędzie wydatki na inwestycje.

Również w Polsce zmniejszone dochody publiczne spowodowały silne ograniczenie akcji budowlanej urzędów i instytucyj państwowych, samorządów i instytucyj społecznych, jak zakładów ubezpieczeń społecznych i in. Jednocześnie przemysł wskutek kurczących się obrotów i produkcji nie przeprowadzał prawie żadnych większych inwestycyj. Podobnie ruch budowlany na wsi w miarę pogarszania się sytuacji finansowej rolnictwa dotkliwie się zmniejszał.

Prywatny ruch budowlany w większych miastach skurczył się w stopniu nieco słabszym. Podług danych Głównego Urzędu Statystycznego w miastach ponad 20 tys. mieszkańców w czasie pierwszych trzech kwartałów b. r. wybudowa-

no ogółem 1.835 domów o łącznej ilości 6.117 mieszkań i 16.178 izb, z czego na nowe budowle przypada 1.565 domów o 5.451 mieszkaniach i 14.692 izbach, a pozostała ilość mieszkań na dobudówki i nadbudowy. W tym samym okresie 1930 r. wybudowano 3.725 domów o łącznej ilości 17.558 izb t. j. o 1.380 izb czyli o 9% więcej niż w r. b. Największy odsetek wybudowanych w tym roku mieszkań przypada na lokale dwupokojowe, a pozatem trzy i czteroizbowe, najmniejszy zaś na jednopokojowe i wielkie mieszkania ponad 5 izb.

Niewątpliwie zniżka cen materjałów budowlanych wpłynęła zachęcająco na budowę nowych domów, jednak wskutek trudności uzyskania kapitałów na budownictwo ilość rozpoczętych nowych budynków była mniejsza niż w r. ub. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego rozpoczęto w pierwszych trzech kwartałach b. r. 3.661 nowych budowli i 475 dobudówek i nadbudówek w domach starych o łącznej ilości 29.279 izb. W ubiegłym zaś roku liczba nowych budowli rozpoczętych w tym samym okresie wynosiła 5.513 budynków. Część tych mieszkań będzie wykończona jeszcze do końca b. r.

Bank Gospodarstwa Krajowego z przyczyn wymienionych powyżej zmuszony był w r. b. ograniczyć swą pomoc kredytową dla budownictwa mieszkaniowego. W ciągu pierwszych 11 miesięcy r. b. suma zrealizowanych nowych pożyczek budowlanych, przyznanych tak z Państwowego Funduszu Budowlanego jak i z funduszów własnych Banku wynosiła ogółem 62,6 milj. zł. wobec 135,9 milj. w ciągu całego roku 1930. Ogólna zaś suma kredytów budowlanych za cały czas działalności Banku od 1924 r. do końca listopada 1931 r. osiągnęła 489,7 milj. zł., z czego 445,5 milj. przypada na pożyczki z Państwowego Funduszu Budowlanego a 44,2 milj. na fundusze własne Banku. Dzięki tym kredytom wybudowano 150.454 izby (kuchnie liczono za izby), z czego 7.768 izb dzięki pożyczkom, udzielonym w r. b.

HANDEL I ŻEGLUGA

Obroty w handlu mimo zbliżającego się okresu świątecznego były nadal małe. Przewidując w r. b. znaczniejszy spadek zakupów świątecznych w stosunku do lat poprzednich, tak handel hurtowy jak i detaliczny okazywał wielką wstrzemięźliwość w zamówieniach towarów na okres gwiazdkowy. Zaznaczyło się to zarówno w branży spożywczo-kolonjalnej jak i odzieżowej i innych działach. Handel liczy się z silnym spadkiem obrotów, zwłaszcza w sprzedaży artykułów wyższego gatunku, gdyż wobec zmniejszenia siły nabywczej konsumenci ograniczają się dzisiaj przeważnie do zakupów towarów tańszych.

Położenie poszczególnych branż handlu nie wykazało większych zmian w porównaniu z poprzednim miesiącem. W dziale wyrobów włókienniczych, jak tkanin wełnianych i bawełnianych, wyrobów dzianych i pończoch, mimo ochłodzenia się temperatury nie nastąpiło większe ożywienie. Obroty konfekcją męską i damską były w przybliżeniu o 20% niższe niż przed rokiem. Spadek sprzedaży zaznaczył się w handlu żelazem i położenie firm handlowych w tej branży pogorszyło się ostatnio bardzo silnie.

Wskaźnik cen hurtowych osiągnął w r. b. najwyższy poziom w maju liczbą 74,8, od czerwca obniżał się stale dochodząc w październiku do 66,3. W listopadzie natomiast wskutek zwyżki cen artykułów rolnych wskaźnik ogólny podniósł się o 2,8% do 68,2. Artykuły rolne zwyżkowały o 8,4% do 60,3, gdy artykuły przemysłowe obniżyły się o 1,1% do 74,5. Również ogólny wskaźnik cen detalicznych w Warszawie wzrósł w okresie sprawozdawczym o 0,6% do 83; artykuły rolne podniosły się bowiem o 1,6%, żywność o 1,4%, wskaźnik zaś artykłów przemysłowych obniżył się o 0,2%.

Obroty handlowe Polski z zagranicą zmniejszyły się w listopadzie w porównaniu z październikiem o 20,8 milj. zł. i wynosiły w ogólnej sumie 256,8 milj. zł. Spadek wartości przypada prawie wyłącznie na przywóz, który osiągnął w miesiącu sprawozdawczym najniższą sumę z poszczególnych miesięcy b. r., wynosząc 97 milj. zł. Wywóz towarów zmniejszył się natomiast nieznacznie, gdyż o 2 milj. zł. do sumy 156,2 milj. zł., wskutek czego saldo dodatnie bilansu handlowego wzrosło do 59,2 milj. zł.

W listopadzie zmniejszył się przywóz bawełny, wełny, przędzy wełnianej i jedwabnej oraz tkanin, a pozatem skór, rud, żelastwa, nawozów sztucznych, ryżu i tytoniu. Zwiększył się natomiast nieznacznie przywóz śledzi, nasion oleistych, garbników i samochodów.

Po stronie wywozu nastąpiło zmniejszenie wysyłki zbóż, masła i jaj, trzody chlewnej, drzewa i materjałów drzewnych, paliwa, materjałów i wyrobów hutnictwa żelaznego, ołowiu oraz tkanin jedwabnych, bawełnianych i wełnianych; zwiększył się natomiast wywóz cukru, bekonów i wyrobów mięsnych, mąki, skór, nawozów sztucznych i nasion, a w grupie drzewnej podkładów kolejowych i fornierów.

Obroty towarowe portu w Gdyni, po osiągnięciu w październiku największej dotąd sumy 547 tys. tonn, zmniejszyły się w listopadzie do 517 tys. tonn. Przywóz spadł o 20 tys. tonn do 33 tys. wskutek zmniejszenia się importu fosforytów i złomu żelaznego. Wywóz przez Gdynię obniżył się w mniejszym stopniu, gdyż o 10 tys. tonn do 484 tys. tonn. Jak zwykle w porze zimowej zmniejszył się również ruch pasażerski przez Gdynię, wynosił bowiem 550 osób czyli prawie połowę tego co w październiku (1.029 osób). Pod względem bander odwiedzających port gdyński, pierwsze miejsce zajmowała Szwecja, drugie Polska, a dalsze Niemcy, Danja, Łotwa, Norwegja i in.

STAN ZATRUDNIENIA

Położenie na rynku pracy uległo w listopadzie w porównaniu z miesiącem poprzednim pewnemu pogorszeniu wskutek występującego zwykle już w tej porze roku zwiększenia liczby bezrobotnych. Stan zarejestrowanych bezrobotnych zwiększył się w miesiącu sprawozdawczym o 8.609. Wzrost bezrobocia był jednak daleko mniejszy niż przed rokiem, gdyż w listopadzie 1930 r. liczba bezrobotnych zwiększyła się o 44.569 osób. Najsilniej (o 3.168 osób) podniosła się liczba bezrobotnych pracowników budowlanych w związku z zakończeniem sezonu budowlanego. Pozatem wzrost bezrobotnych nastąpił w grupie robotników niewykwalifikowanych, metalowców, włókienników i pracowników umysłowych. Nieznaczny spadek liczby bezrobotnych zaznaczył się jedynie w grupie pracowników hut szklanych.

Stan bezrobocia według danych Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w poszczególnych działach przedstawia poniższe zestawienie:

	5.XII.1931	1.XI.1931	29.XI.1930
Górnicy	13.537	13.409	7.726
Hutnicy metal.	2.680	2.534	2.062
Szklarze	2.008	2.094	1,943
Metalowcy	24.776	23.602	18.013
Włókiennicy	26.026	24.700	19.916
Pracownicy budowlani .	23.631	20.463	19.871
Pracownicy umysłowi .	37.071	36.038	20.049
Inne zawody	19.836	19.578	18.351
Niewykwalifikowani . .	112.399	110.937	103.987
Razem . . .	261.964	253 355	211.918

Naczelny Komitet do Spraw Bezrobocia w miesiącu sprawozdawczym prowadził usilną akcję w celu zwiększenia zatrudnienia w drodze zniesienia godzin nadliczbowych, skracania czasu pracy oraz zamiany pracy młodocianych pracą robotników dorosłych, a zwłaszcza żywicieli rodzin. Dzięki tej akcji około 30 tysięcy robotników t. j. około 10% ogólnej liczby bezrobotnych znajdzie zatrudnienie. Jednocześnie Naczelny Komitet przygotował już całkowicie i uruchomił w wielu miejscowościach pomoc doraźną dla bezrobotnych pod postacią dożywiania i zaopatrywania bezrobotnych w środki spożywcze, opałowe i odzieżowe.

Warszawa, grudzień 1931

Dyrekcja Banku Gospodarstwa Krajowego ma zaszczyt podać do wiadomości, że z dniem 7 grudnia 1931 r. Zakład Centralny Banku Gospodarstwa Krajowego przeniesiony został do nowego własnego gmachu w Warszawie, Aleja Jerozolimska 1.

STATYSTYKA

Pieniądz i kredyt

STAN W DNIU	BANK POLSKI						Całkowity obieg pieniężny	Państw. instyt. kredyt.			Banki prywatne [3])	
	Stopa dyskontowa	Kruszec i waluty netto	Portfel wekslowy	Pożyczki lombardowe	Natychm. płatne zobowiązania	Obieg biletów bank.		Kredyty gotówkowe [2])	Kredyty emisyjne	Wkłady i lokaty	Kredyty krótkotermin.	Wkłady
		W miljonach złotych										
31.XII. 1927 . . .	8	1.202 [1])	456	41	660	1.003	1.312	893	432	899	1.254	800
31.XII. 1928 . . .	8	1.149	640	91	524	1.295	1.516	1.135	738	1.132	1.733	999
31.XII. 1929 . . .	8 ½	1.119	704	77	468	1.340	1.600	1.340	924	1.144	1.885	1.000
30.XI. 1930 . . .	7 ½	863	681	75	233	1.565	1.570	1.661	1.035	1.391	1.376	992
31.XII. „ . . .	7½	851	672	86	210	1.328	1.569	1.649	1.057	1.422	1.911	1.184
30.IX 1931 . . .	7½	684	634	103	198	1.225	1.467	1.759	1.118	1.473	1.356 [4])	811 [4])
31.X. „ . . .	7 ½	672	652	113	165	1.254	1.498	1.755 [4])	1.123 [4])	1.487 [4])	.	.
30.XI. „ . . .	7 ½	682	636	115	209	1.211					.	.

[1]) Od 20.X.1927 r. przeliczono zapasy kruszcu i walut zgodnie z rozporz. z d. 13.X.27 r. o stabilizacji złotego pg. wartości 5.924.44 zł. za 1 kg czystego złota.
[2]) Łącznie z funduszami administrowanemi.
[3]) Według bilansów łącznych, zestawianych przez Komisarjat Bankowy Min. Skarbu; dane obejmują 59 banków i 5 większych domów bankowych.
[4]) Dane prowizoryczne.

Kursy dewiz i walut na giełdzie warszawskiej

	Notowano za	Kurs najniższy		Kurs najwyższy		Kurs ostatni	
		Listopad 1931	Paźdz. 1931	Listopad 1931	Paźdz. 1931	Listopad 1931	Paźdz. 1931
Belgja	100 belg	123.90	124.45	124.60	125.60	124.—	124.45
Holandja	100 guld.	358.15	359.50	360.20	362.75	358.60	360.50
Londyn	1 £	31.10	33.90	34.05	35.65	31.10	34.25
Nowy York	1 $	8.912	8.912	8.921	8.925	8.921	8.912
$ oficjalny	1 $	8.86 ½	8.82	8.90	8 91	8.88	8.86 ½
$ prywatny	1 $	8.862	8.86	8.902	8.918	8 881	8.867
Paryż	100 fr.	34.90	35.05	35.07	35 20	34.90	35.05
Praga	100 kor.	26.38	26.38	26.44	26 44	26.42	26.39
Szwajcarja	100 fr.	172.75	173.65	174.50	175.30	173.19	173.65
Wiedeń	100 szyl.	—	—	—	—	—	—
Włochy	100 lir	46.—	46.15	46.45	46.60	46. –	46.20

Kursy ważniejszych papierów procentowych na giełdzie warszawskiej

RODZAJ PAPIERU		Wartość nominalna	Kurs najniższy			Kurs najwyższy			Kurs ostatni		
			List. 1931	Paźdz 1931	List. 1930	List. 1931	Paźdz. 1931	List. 1930	List. 1931	Paźdz. 1931	List. 1930
6% poż. dol. z 1919/1920 r.		100 $	59.50	53.—	75.—	63.—	62 —	76.—	61.—	59.—	75.—
10% „ kolejowa	w % nominału	100 fr. zł.	103.—	99.50	104.—	105.25	105.—	104.50	105.—	105.—	104.—
5% „ konwersyjna. . .		100 zł.	41.—	41.25	48.—	42.—	43.—	51.—	41.75	41.25	50.25
5% „ kolej. z 1925 r. .		100 zł.	36.—	32.—	45. –	36.—	33.50	46.75	36.—	32.—	46.50
7% „ stabil. z 1927 r. .		100 $	56.—	51.—	81.—	62.—	58.50	83 50	56.—	57.25	82.50
8% l. zast. B. G. K. . . .		100 zł. zł.	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—
7% „ „ B. G. K. . . .		100 zł.	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25
8% „ „ P. B. R. . . .		100 zł. zł.	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.--	94.—	94.—
7% „ „ P. B. R. . . .		100 zł.	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25
8% oblig. B. G. K.. . . .		100 zł. zł.	94. –	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—
7% „ B. G. K.. . . .		100 zł.	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25
8% l. dol. Pozn. Z. Kr.[1]) .		100 $	75.—	76.—	91.—	80.—	83.—	93.50	78.—	76.—	91.—
4½% l. zast. T. Kr. Ziem.	w złotych	100 zł.	42.—	40.—	51.75	44.25	45.—	54.50	42.—	42.25	53.25
5% „ „ „ „ m. W.		100 zł.	48.50	46 50	55 75	52.50	52.75	58.50	51.20	50.75	56.50
8% „ „ „ „ „ „		100 zł.	63.60	57.—	71.25	67.50	68.25	74.50	64.—	65.40	72.50
8% „ „ „ „ Łodzi		100 zł.	61.50	56.50	67.25	63.	62.50	70.50	61.75	60.—	67.25
4% poż. premj. dolar.. . .		5 $	42.—	—	—	43.50	—	—	42.60	—	—
4% „ „ inwest. . .		100 zł.	76.—	74.—	99.25	80. –	82.25	102.25	80.—	81.75	99.25
6% l. zboż. Pozn. Z. Kr.[1]) .		1 q żyta	13.30	12.—	17.25	15.75	14.50	18.—	14.75	13.25	17.50
3% Poż. Bud.		50 zł.	30.—	29.—	50.—	33.—	32.50	50.—	31.75	31.50	50.—

[1]) Notowania urzędowe giełdy poznańskiej.

Kursy ważniejszych akcyj na giełdzie warszawskiej

RODZAJ AKCJI	Wartość nominalna w złotych	Ostatnia dywid. w %	Kurs najniższy			Kurs najwyższy			Kurs ostatni		
			Listop. 1931	Paźd. 1931	Listop. 1930	Listop. 1931	Paźd. 1931	Listop. 1931	Listop. 1931	Paźd. 1931	Listop. 1930
Bank Polski	100	15	109.—	110.—	158.50	110.—	112.50	164.—	109.—	110.—	161.—
Bank Handl. w Warszawie .	100	8	85.—	—	105.—	85.—	—	108.—	85.—	—	108.—
Bank Dyskontowy. . . .	100	10	—	—	108.—	—	—	108.—	—	—	108.—
Bank Zachodni	100	8	—	—	70.—	—	—	70.—	—	—	70.—
Warsz. Tow. Fabr. Cukru . .	100	0	17.50	—	33.—	20.—	—	38.—	18.50	—	36.—
Firley	50	6	—	—	20.—	—	—	24.—	—	—	24.—
Warsz. Tow. Kop. Węgla . .	100	4	18.—	17.—	36.—	18.—	18.50	41.75	18.—	18.50	40.50
Lilpop, Rau i Loewenstein .	25	10	12.—	11.25	23.25	13.50	14.50	26.50	12.—	13 25	24.—
Modrz. Zakł. Górnicze . . .	50	0	4.—	4.—	8.—	4.—	4.—	13.50	4.—	4.—	11.50
Ostrowieckie Zakłady . . .	50	10	30.—	—	47.—	34.—	—	50.—	31.—	—	50.—
Norblin.	100	5	—	—	35.—	—	—	40.—	—	—	40.—
Rudzki	50	8	—	—	14.—	—	—	16.—	—	—	16.—
Starachowice	50	0	—	5.37	12.—	—	7.—	17.25	—	6.25	16.—
Warsz. S.A. Bud. Parow. III em.	100	11	—	12.50	18.—	—	12.50	18.—	—	12.50	18.—
Siła i Światło	50	5	—	35.—	66.—	—	35.—	69.—	—	35.50	66.—
Elektr. Dąbrowska I—III em. .	50	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L. Spiess i Syn I—II em . .	100	4	33.—	—	—	33.—	—	—	33.—	—	—
Nobel I—II em.	50	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haberbusch i Schiele I—II em.	100	11	53.—	53.—	108.—	53.—	56.50	117.—	53.—	53.—	115.—
Ł. J. Borkowski	25	0	—	—	4.—	—	—	4.—	—	—	4.—

Kursy polskich pożyczek państwowych na giełdach zagranicznych

Nowy York

6% POŻYCZKA DOLAROWA				MIESIĄC	8% POŻYCZKA DILLONOWSKA			
Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs ostatni	Obroty w tys. dol.		Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs ostatni	Obroty w tys. dol.
65	71	65 1/2	101	Listopad . . . 1930	83	88 1/2	84 1/4	543
36	63	42 1/4	185	Wrzesień . . . 1931	30 1/2	73 7/8	49	662
50	60 1/2	57	160	Październik . . „	53	64 3/4	60	380
57	59	59	80	Listopad . . . „	58	62 7/8	61 1/4	245

7% Pożyczka Stabilizacyjna

NOWY YORK				MIESIĄC	LONDYN			
Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs ostatni	Obroty w tys. dol.		Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs ostatni	Obroty w tys. dol.
75	80	77 1/4	984	Listopad . . . 1930	79,55	82,65	81,30	—
30 1/2	64	43 1/8	1.256	Wrzesień . . . 1931	47,10	76,80	64,80	—
49 7/8	56 1/2	55	854	Październik . . „	50,70	62,00	60,00	—
55	58 3/8	57 1/4	565	Listopad . . . „	54,70	74,35	67,25	—

Rzeczywiste dochody i wydatki państwowe (w milj. zł.)

OKRES	DOCHODY						Wydatki	Nadwyżka dochodów
	Daniny publ. prócz ceł	Cła	Monopole	Przedsiębiorstwa	Inne dochody	Razem		
1929/1930	1.340,8	395,3	886,1	111,2	297,3	3.030,7	2.970,7	60,0
1930/1931	1.205,6	257,5	804,7	117,7	362,3	2.747,8	2.801,6	— 53,8
Wrzesień 1930	88,6	19,6	77,4	5,8	31,3	222,7	222,1	0,6
Paździer. „	107,3	24,4	68,1	6,1	28,5	234,4	233,7	0,7
Listopad „	100,2	21,6	70,3	8,6	22,3	223,0	282,7	— 0,3
Wrzesień 1931	72,2	10,3	60,1	14,1	16,9	173,6	182,1	— 8,5
Paździer. „	94,8	12,7	66,9	17,1	19,6	211,1	215,3	— 4,2
Listopad[1]) „	91,0	12,6	56,4	16,7	16,9	193,6	192,4	1,2
Kwiecień—Listopad 1980	791,5	180,7	553,2	70,6	224,5	1.820,5	1.814,7	5,8
„ — „ 1931	693,2	110,9	454,5	112,1	174,0	1.544,7	1.671,8	— 127,1

Wytwórczość górnicza (w tys. tonn)

PRZECIĘTNIE MIESIĘCZNIE WZGL. W MIESIĄCU	WĘGIEL KAMIENNY								KOKS	WYTWORY NAFTOWE				
	Wydobycie					Zbyt		Zapasy na zwałach		Wydobycie ropy	Przeróbka ropy	Wytwórcz. produktów	Zbyt	
	G.Śląsk	Dąbrowa	Kraków	Polska ogółem	Na dzień roboczy	W kraju	Eksport						W kraju	Eksport
1928	2.537	635	211	3.383	135	1.970	1.108	597	138	62	60	55	31	22
1929	2.870	746	237	3.853	154	2.260	1.199	1.108	155	56	55	50	34	21
1930	2.362	577	183	3.124	114	1.732	1.068	1.776	132	55	52	48	34	16
Paździer. 1930	2.731	706	225	3.662	136	2.214	1.386	1.714	131	59	55	49	43	13
Listopad „	2.576	656	246	3.477	145	2.055	1.153	1.643	127	57	57	53	39	12
Wrzesień 1931	2.598	659	225	3.482	134	1.709	1.379	2.293	125	51	54	49	38	17
Paździer. „	2.755	754	258	3.767	139	1.945	1.335	2.427	125	52	56	52	38	24
Listopad[1]) „	2.720	720	260	3.700	148	1.890	1.400	—	.	.	.	.	.	.

Wytwórczość hutnicza (w tys. tonn) / Rynek pracy (w tys.)[2])

PRZECIĘTNIE MIESIĘCZNIE WZGL. W MIESIĄCU	HUTNICTWO ŻELAZA I STALI							HUTNICTWO CYNKU I OŁOWIU					ILOŚĆ ZATRUDNIONYCH				Zarejestrowani bezrobotni
	Wydobycie rudy kraj.	Import rudy	Wytwórczość hut			Zbyt		Wydobycie rudy kraj.	Import rudy	Wytw. hut		Eksport cynku	Górnictwo	Hutnictwo	Przemysł	Roboty publiczne	
			Surówki	Stali	Wytw. walcowni	W kraju	Eksport			Cynku	Ołowiu						
1928	58	46	57	120	87	59	13	92	17	13	3,0	11	147	67	649	17	126
1929	55	61	59	115	80	42	19	94	18	14	3,0	12	164	60	557	16	185
1930	40	31	40	103	76	31	35	88	20	15	3,2	12	151	56	527	32	228
Paździer. 1930	40	32	39	114	80	26	33	95	21	15	3,2	12	148	53	567	41	167
Listopad „	36	35	37	108	75	18	39	84	16	15	3,4	11	147	52	536	30	212
Wrzesień 1931	20	32	30	93	71	44	38	33	13	9	2.7	9	132	46	451	40	251
Paździer. „	20	47	24	68	53	15	24	34	12	9	2,0	7	132	46	473	36	253
Listopad[1]) „	.	32	22	47	35	12	15	.	11	9	1,7	8	.	.	.	.	.

Handel zagraniczny Polski. / Przewóz towarów na kolejach polskich[8])

PRZECIĘTNIE MIESIĘCZNIE WZGL. W MIESIĄCU	PRZYWÓZ		WYWÓZ		SALDO		Naładowano na P. K. P.[4])	Przyjęto od kolei zagr.	Tranzyt	Ogółem
	w tys. tonn	w milj. zł.	w tys. tonn	w milj. zł.	w tys. tonn	w milj. zł.				
1928	430	280,1	1.702	209,0	+ 1.272	— 71,1	15.639	643	1.131	17.413
1929	424	259,4	1.753	234,4	+ 1.329	— 25,0	16.211	604	1.175	17.990
1930	298	187,2	1.577	202,8	+ 1.289	+ 15,6	13.378	441	1.105	14.924
Paździer. 1930	331	202,2	1.753	207,9	+ 1.422	+ 5,7	17.303	418	974	18.695
Listopad „	261	163.8	1.787	195.9	+ 1.486	+ 32,1	16.271	421	875	17.565
Wrzesień 1931	268	113.3	1.757	171,5	+ 1.489	+ 58,2	13,515	360	1.138	15.013
Paździer. „	259	119,4	1.798	158,2	+ 1.539	+ 38,8	15.389	344	1.116	16.849
Listopad[1]) „	207	97,0	1.742	156,2	+ 1.535	+ 59,2	.	.	.	.

[1]) Dane tymczasowe. [2]) Na koniec roku względnie miesiąca. [3]) Przeciętnie dziennie w wagonach 15-tonnowych. [4]) Wraz z naładunkiem w obrębie w. m. Gdańska.

Wskaźniki cen hurtowych

KRAJ	Rodzaj wskaźnika	Podstawa obliczenia	1928	1929	1930	1931 Styczeń	1931 Październik
Polska	Artykuły rolne	1927 = 100	97,2	85,7	68,5	56,5	55,6
	„ przemysłowe		104,2	103,3	94,1	86,0	76,0
	Ogólny		101,0	95,7	82,4	72,3	66,6
Anglja	Ogólny	styczeń 1914 = 100	119,7	113,4	97,6	85,7	78,9
	Board of Trade	1913 = 100	140,3	136,5	119,5	106,9	104,4
Francja		1913 = 100[1]	620,6	611,4	535,5	483,7	414,2
Niemcy	Urzędowy	1913 = 100	140,0	137,2	124,6	115,2	107,1
Stany Zjednoczone	Bureau of Labour	1913 = 100	140,0	138,3	123,8	112,3	99,0[2]
Polska	Koszty utrzym. w Warsz.	1927 = 100	103,2	105,5	99,6	92,9	86,8

[1]) W walucie przedwojennej.
[2]) Za wrzesień.

Ceny hurtowe ważniejszych artykułów

Artykuł	Miejsce notowania	Gatunek i waga	27.X.31	16.XI.31	24.XI.31	1.XI.31
Pszenica	Warszawa	w zł. za 100 kg. . . .	25—25.50	26.75	28—28.50	28—28,50
„	Poznań	w zł. za 100 kg. . . .	22.25—22.75	25	25.75—27.25	25.25
„	Berlin	w RM. za 1.000 kg. .	216—219	225—228	222—225	223—226
„	Chicago	za buszel	$57\frac{1}{2}$	61.12—61	56.37	55.75
Żyto	Warszawa	w zł. za 100 kg. . . .	24—24.25	27—27.40	27—27.50	27—27.50
„	Poznań	w zł. za 100 kg. . . .	22.25—22.50	25	26.75—27.25	27.25
„	Berlin	w RM. za 1.000 kg. .	188—190	197—199	196—198	199—201
„	Chicago	w cts. za busz. . . .	42	51.87	47.75	44.12
Jęczmień	Warszawa	na kaszę w zł. za 100 kg.	25—26.50	27.50—28.50	26.75—27.75	26—27.50
„	Poznań	ozimy—n. w zł. za 100 kg.	21.25—22.25	23.75—24.75	24—25	23.50—24.50
„	Berlin	pastewny i przemiałowy w RM. za 1000 kg. . .	154—163	162—165	160—163	155—159
Owics	Warszawa	w zł. za 100 kg. . . .	25—26.50	25.75	25.50—26.50	25.50—26.50
„	Poznań	w zł. za 100 kg. . . .	22.75	24.25—24.75	25—26	24.25—24.75
„	Berlin	w RM. za 1.000 kg. . .	140—148	145—149	144—149	162
„	Chicago	w cts. za buszel. . .	$24\frac{3}{8}$	27.12	26	24.87
Bydło rogate	Poznań	wół w zł. za 100 kg. .	78—90	70—82	70—82	70—80
„	„	krowa w zł. za 100 kg.	66—76	60—66	60—66	60—66
Nierogacizna	„	w zł. za 100 kg. . . .	102—108	100—106	100—106	92—98
„	Praga	polsk. za 100 kg. k. c. .	5.85—8.25	450—750	460—750	450—650
„	Wiedeń	mięs. wszyl. a. za 100 kg.	1,30—1,75	120—185	125—190	120—185
Jaja	Warszawa	w zł. za 1440 szt. . .	150	180	175	180
„	Berlin	w fen. za 1 szt. pol. norm	$7\frac{3}{4}$—$8\frac{1}{4}$	8—$8\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{4}$—$8\frac{3}{4}$	$8\frac{1}{4}$—$8\frac{3}{4}$
„	Londyn	w sh. i d. za 120 szt., nieb.	7.3—9.0	7.0—10.0	7.9—10.0	7,9—10,0
Masło	Warszawa	w zł za 1 kg., I gat. . .	4,00	4.20	4.40	4.40
„	Berlin	w RM. za 50 kg. I gat. .	123	114	107	107
„	Londyn	w sh. za ctw. pols. . .	100—104	98—100	—	—
Węg. kamien.	Dane Min.	G/Śląski sh. za 1.000 kg.	—	—	.	—
„	Prz. i Han.	Dąbr. fob. Gd.-Gdynia	—	—	.	—
„	Newcastle	Najl. gaz. Durham sh. za lt.	14/6	15/0	15/0	15/0
„	Cardiff	„ admir. sh. za lt. . .	19/6—20/0	19/6[1])	19/6[1])	19/6
Żel.-surówka	Londyn	Clev. III sh. za lt. . .	$58\frac{1}{2}$	$58\frac{1}{2}$	$58\frac{1}{2}$	$58\frac{1}{2}$
„	G. U. Stat.	Pol. Nr. 1 zł. za 1.000 kg.	.	220	220	220
Miedź	Londyn	£ za lt (1.016 kg.). . .	$35\frac{15}{16}$—36	$38\frac{5}{16}$—$38\frac{3}{8}$	$33\frac{5}{8}$—$33\frac{3}{4}$	$37\frac{7}{8}$—38
Cynk	„	„ „ „ . .	13	14	$14\frac{1}{8}$	$14\frac{1}{2}$
Ołów	„	„ „ „ . .	$13\frac{3}{8}$	$15\frac{1}{16}$	$14\frac{15}{16}$	$15\frac{7}{16}$
Cyna	„	„ „ „ . .	$127\frac{1}{8}$—$127\frac{1}{4}$	$134\frac{1}{8}$—$134\frac{1}{4}$	$135\frac{3}{4}$—$135\frac{7}{8}$	$138\frac{3}{8}$—$138\frac{1}{2}$
Kauczuk	„	d per lb	$3\frac{1}{16}$	.	.	.
Bawełna	Brema	cts. per. lb.	.	7,56	7,54	6.70
„	Liverpool	d „ „	4.70	5,55	4,66—4,68	4.82
Wełna	Bradford	„ „ „	25	.	.	.
Juta	Londyn	£ za lt. (1.016 kg.) . .	19.5	.	21.17/6	.
Konopie	„	„ „ „ . .	.	.	.	.
Ropa naft.	Nowy York	$ per barrel	1,60—1,95	1.50—2.00	1.50—2.00	1.50—2.00
Nafta	„ „	cts. per gall.	12.25	12,25	12.25	12.25
Ropa naf. pol.	Borysław	$ za cysternę „Borysław"	—	—	—	—

[1]) Przeciętnie w listopadzie 1931 r.

Oddziały:

Biała (Bielsko), Białystok, Bydgoszcz, Drohobycz, Gdynia, Katowice, Kołomyja, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Łuck, Poznań, Radom, Równe, Stanisławów, Tarnów, Wilno, Włocławek

Bank Gospodarstwa Krajowego

Warszawa

Bilans surowy z dnia 31 Października 1931 r.

STAN CZYNNY

Dział Handlowy.

1.	Kasa i sumy do dyspozycji		Zł.	35.799.001,01
2.	Papiery procentowe, akcje i udziały		„	73,929.381,34
3.	„ „ własnej emisji		„	41.682.610,38
4.	Weksle zdyskontowane		„	163.608.600,93
5.	Pożyczki krótkoterminowe		„	163.697.665,52
6.	Banki		„	11.891.709,66
7.	Pożyczki gotówkowe długoterminowe		„	34.655.941,23
8.	„ „ komunalne		„	54.110.790,82
9.	„ budowlane z fund. wł.		„	19.925.922,61
10.	„ zwaloryz. b. Instyt. słuzj.		„	4.895.843,62
11.	Inne aktywa		„	60.309.125,49
			Zł.	664.506.592,61

Dział emisyjny.

12.	Pożyczki emisyjne	Zł. 783.366.694,74		
13.	Inne aktywa dz. emisyjnego	„ 35.518.335,83		
14.	Saldo w dziale handlowym	„ 18.155.618,04	Zł.	837.040.648,61

Dział operacyj ze Skarbem Państwa.

15.	Pożyczki budowlane	Zł. 294.131.233,63		
16.	Kredyty sanacyjne dla banków	„ 42.457.690,18		
17.	Kredyty dla Kooprolnej i in	„ 47.632.167,68		
18.	Różne kredyty	„ 253.293.175,75		
19.	Saldo w dziale handlowym	„ 8.727.643,93	Zł.	646.241.911,17
			Zł.	2.147.789.152,39
20.	Inkaso		„	11.613.580,79
21.	Gwarancje i akceptacje		„	29.994.857,89
			Zł.	2.189.397.591,07

STAN BIERNY

Dział Handlowy.

1.	Kapitał zakładowy		Zł.	150.000.000,—
2.	Rezerwy		„	46 753.532,74
3.	Wkłady a vista		„	128.227.772,15
4.	„ terminowe		„	102.637.959,09
5.	Redyskonto weksli		„	97.821.997,05
6.	Banki		„	49.377.266,42
7.	Inne pasywa		„	62 804.803,19
8.	Saldo działu emisyjnego		„	18.155.618,04
9.	„ „ operacyj ze Skarbem Państwa		„	8.727.643,93
				664.506.592,61

Dział emisyjny.

10.	Specj. rezerwa dla pap. wart. wł. em.	Zł. 17.746.232,04		
11.	Emisje	„ 783.366.694,74		
12.	Inne pasywa działu emisyjn.	„ 35.927.721,83	Zł.	837.040.648,61

Dział operacyj ze Skarbem Państwa.

13.	Lokaty Skarbu Państwa:			
	a) fundusze budowlane	Zł. 322.888.577,52		
	b) „ sanac. dla banków	„ 44.899.877,36		
	c) „ ex re Kooprolnej	„ 36.327.102,33		
	d) różne lokaty	„ 242.126.353,96	Zł.	646.241.911,17
			Zł.	2.147.789.152,39
14.	Różni za inkaso		„	11.613.580,79
15.	Zobow. z tyt. gwarancyj i akceptacyj		„	29.994.857,89
			Zł.	2.189.397.591,07

Drukarnia Współczesna, Warszawa, Szpitalna 10.